

орфоепічних норм також зараховують норми вимови звуків у певних позиціях: голосні – в ненаголошеному чи наголошеному складі, приголосні – у кінці слова чи складу, у сусідстві один з одним. Багатьом властиве серйозне порушення орфоепічних норм, як-от:

Під впливом діалектичного оточення вимовляють *мать(мабуть)*, *мона(можна)*, *зара(зараз)* і т.д.

Вимовляють слова так як і пишуть, зокрема сполучення *-ться*, *-жся*, *-шся*, *-чся*(сміється замість *сміє[ц'а]*), *-здн*, *-стн* та ін. (поїздці замість *пої[з'ц'і]*).

М'якістю вимовлення шиплячих(*щьо*, *чъасто* замість *що* і *часто*).

Вимова ненаголошеного [o] як звука [y], а не наближено до у [o^y] у словах, в яких цей звук стоїть перед складом з ненаголошеним [y] ([г у л у б к а], [з у з у л' а] замість [г о^y л у б к а], [з о^y з у л' а]).

М'яке вимовлення звуку [p] у кінці слова чи складу ([ц а p'], [с е к р е т а p'] замість [ц а p], [с е к р е т а p]).

Неправильне наголошування слів (*одинадцять*, *заняття*, *навчання* тощо замість *одинадцять*, *заняття*, *навчання*).

Отже, мистецтво виразного читання вимагає від виконавця вміння досконало володіти мовним апаратом, слідкувати за правильністю і частотою вимови, свідомо ставитися до своєї мови. Адже мовленню кожної людини властива "своя" мелодія голосу, відповідна тональність, звукове забарвлення. Проте потрібно покладатися не лише на природні дані голосу, а й працювати над його вдосконаленням, над постановкою голосу, викорінюючи наявні помилки.

Література

1. Бабич Н.Д. Практична стилістика і культура української мови. – Львів: Світ, 2003.
2. Буяльський Б.А. Поезія усного слова: Азбука виразного читання, – К., 1990.
3. Дорошенко С.І. Основи культури і техніки мовлення. – Х., 2002.
4. Олійник Г.А. Виразне читання: Основи теорії. – К., 1995.
5. Станіславський К.С. Робота актора над собою. – К.: Мистецтво, 195с., – С. 22.

Уляна Пачашиїнська
наук. керівник – доц. О.П. Корчевська

НЕСТАНДАРТНІ ЗАВДАННЯ ЯК ЗАСІБ СТИМУЛЮВАННЯ ПІЗНАВАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Формування в учнів навичок самостійної пізнавальної діяльності і невіддільного від них стійкого інтересу до навчання є одним з найважливіших завдань сучасної національної школи. Інтерес у навчанні є своєрідним епіцентром активізації навчання, розвитку пізнавальної самостійності школярів, формування в них позитивного ставлення до процесу й результатів своєї праці. У навчальному процесі пізнавальний інтерес проникає у всі його функції (освітню, розвивальну, виховну), створює сприятливий клімат учіння і підвищує його ефективність.

Проблема розвитку пізнавальних інтересів завжди цікавила вітчизняних психологів і педагогів. Її присвячували свої праці А.М.Алексюк, Н.М.Бібік, В.К.Буряк, С.У.Гончаренко, Л.А.Гордон, О.І.Киричук, Л.В.Кондрашова, Б.І.Коротяєв, Г.С.Костюк, В.І.Лозова, В.Ф.Паламарчук, О.Я.Савченко, С.В.Скрипченко, В.О.Сухомлинський та ін.

Дослідження в галузі педагогіки і методики початкового навчання в останні роки спрямовувалися на максимальну активізацію пізнавальної діяльності дітей у процесі навчання, на розвиток у них самостійності і творчості. Вивчалися засоби формування в учнів пізнавальних потреб, прийоми активізації процесу засвоєння нових знань, розвитку творчої уяви, особливого значення надавалось впровадженню в навчальний процес системи пізнавальних завдань, побудованої з урахуванням прийомів розумової діяльності, цілеспрямованому формуванню пошукових умінь (М.В.Богданович, М.С.Вашуленко, Н.С.Коваль, О.Я.Савченко, Н.Ф.Скрипченко та ін.).

Таким чином, проблема виховання пізнавальних інтересів молодших школярів у процесі навчання не нова, багато аспектів її вивчено. Однак через багатоплановість і різноаспектність ця проблема не підпадає під просте й однозначне вирішення. **Мета статті** – визначити умови ефективного стимулювання пізнавальних інтересів молодших школярів при розв'язуванні нестандартних завдань.

У психолого-педагогічній літературі вживаються різні назви завдань розвивального характеру: "пізнавальні завдання" (В.О.Онишук, О.Я.Савченко), "пізнавальні задачі" (Г.О.Балл,

І.Я.Лернер, Т.В.Напольнова), "евристичні задачі" (Д.С.Фонін, І.І.Цилищева), "пошукові вправи" (О.Я.Корисін), "нестандартні, або нешаблонні задачі" (Ю.М.Колягін, Л.М.Фрідман), "завдання підвищеної складності" (М.В.Богданович), "завдання підвищеної складності" (О.П.Корчевська) тощо. Ми користуємось терміном "нестандартні завдання", оскільки зміст пошукової діяльності молодших учнів складають різноманітні завдання у формі нестандартних задач, творчих вправ, логічних завдань, проблемних запитань, задач-проблем, розв'язання яких вимагає від учнів різного рівня пошукової діяльності. Завдання вважаємо нестандартним (несаблонним, пошуковим), якщо його розв'язування вимагає певної незалежності мислення, творчих пошуків, оригінальності, винахідливості. Домінуючим видом завдань, які найбільшою мірою сприяють розвитку пізнавальних інтересів, є різні види задач, оскільки "мислення реально здійснюється як розв'язування задач" [7;124].

Творчою або пошуковою (нестандартною) називають вправу, приступаючи до виконання якої учні не знають заздалегідь ні способу її розв'язування, ні того, на якому навчальному матеріалі ґрунтується розв'язання. Щоб виконати таку вправу, треба всебічно врахувати взаємозв'язки між даним і шуканим, правильно оцінити окремі компоненти завдання, поданого в нестандартній формі, зрозуміти властивості величин та залежності між ними, які безпосередньо не зазначені в умові, але впливають з певних закономірностей, причинних або функціональних залежностей.

Щоб навчити учнів розв'язувати нестандартні задачі, перш за все, треба розв'язувати багато таких задач. Але якщо розв'язувати їх без системи, без узагальнень, без акцентування уваги учнів на окремих методах, на часто повторюваних прийомах, то бажаного результату досягти не можна.

Успішність розв'язування учнями нестандартних завдань залежить від рівня попередньо сформованих знань і ступеня володіння специфічними прийомами навчальної праці та загальними інтелектуальними вміннями (спостерігати, ставити пізнавальні запитання, уміння аналізувати, порівнювати, виділяти головне, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, доводити).

Сформулюємо основні рекомендації для пошуку розв'язання нестандартної задачі. Як ми вже зазначали, загальних правил для розв'язування нестандартних задач немає (тому ці задачі і називаються нестандартними). Якщо задача не є стандартною, то слід діяти в таких напрямках:

- вичленити із задачі або розбивати її на підзадачі стандартного виду (спосіб розбиття);
- ввести до умови допоміжні елементи: допоміжні параметри, допоміжні побудови (спосіб допоміжних елементів);
- переформулювати її, замінити її іншою рівносильною задачею (спосіб моделювання).

Щоб легше було здійснювати зазначені способи, корисно попередньо побудувати наочну допоміжну модель задачі – її схематичний запис. Але ці вказівки не можуть носити обов'язкового характеру, вони лише вказують на можливі шляхи пошуку.

Аналіз результатів досліджень О.І.Киричук, А.К.Маркової, Н.Г.Морозової, О.Я.Савченко, Г.І.Щукіної та інших науковців дають змогу виділити умови ефективного стимулювання пізнавальних інтересів молодших школярів при виконанні нестандартних завдань:

- органічне включення в зміст початкового навчання спеціальної системи нестандартних завдань з різних предметів;
- озброєння молодших учнів системою інтелектуальних умінь, загальних та спеціальних прийомів розв'язання нестандартних завдань. Необхідно на різному змісті формувати у дітей прийоми постановки пізнавальних запитань, самостійного стимулювання учіння. Учні вчать розв'язувати нестандартні задачі, розвивати свої творчі здібності на основі евристичного пошуку;
- добираючи творчі вправи до того чи іншого уроку, вчитель насамперед повинен дбати про те, щоб вони стосувалися певної теми, допомагали краще осмислити і закріпити її, щоб нестандартні завдання були посилюючими для учнів даної вікової групи, забезпечували поступове зростання складності в змісті та способах їх виконання, були достатньо варіативними в межах кожного типу;
- варіативність нестандартних завдань на вибір. Найбільш ефективними є так звані ступеневі задачі, які складаються з однієї умови та кількох вимог, що поступово ускладнюються. Це дає змогу кожному учневі оволодіти відповідним фактичним матеріалом саме на тому рівні, на який він здатний в той чи інший момент;
- уміння вчителя ставити нестандартні завдання в такий спосіб, коли останні

переходять із зовнішнього у внутрішній план і стають задачами для учнів. Компонент цільового роз'яснення, поглиблення мотивації є передумовою позитивного ставлення учнів до виконання нестандартних завдань. Контроль школярами своїх дій у ході розв'язування часткових пізнавальних завдань, усвідомлення своїх досягнень на фоні успіхів класного колективу заохочує дитину до активної навчальної діяльності. Створення атмосфери зацікавленості до дитини, яка має високий інтелектуальний і творчий потенціал, надання їй свободи вибору видів інтелектуальної творчої діяльності; публічне визнання результатів такої діяльності;

- кваліфіковане використання вчителем широкого діапазону засобів зацікавлення учнів навчальним матеріалом, з урахуванням їхньої індивідуальної готовності до участі в пошуковій діяльності.

Дуже корисними для стимулювання інтересів молодших школярів є такі прийоми роботи з нестандартними завданнями: доповнення задачі даними, яких не вистачає; розв'язання задач "без запитань", коли учні самостійно встановлюють, які величини можна відшукати за допомогою даної умови задачі; кількаразова зміна числових даних для узагальнення способу розв'язання задачі; складання задачі за даною схемою, за заданим запитанням; ускладнення умови задачі так, щоб утворилася нова задача. Створення таких умов на уроках забезпечує глибоку зацікавленість учнів навчальною роботою.

Висновок. Таким чином, у навчальному процесі нестандартні завдання відіграють важливу роль. По-перше, розв'язуючи творчі вправи, учні вчаться застосовувати набуті теоретичні знання, власний інтелектуальний досвід для практичних потреб. По-друге, розв'язування нестандартних завдань дає учням дуже багато для розвитку їх мислення та уяви, адже при цьому доводиться аналізувати, зіставляти, будувати іноді досить довгі ланцюги силогізмів і т. ін. Важко знайти інший матеріал, більш придатний для розвитку мислення і уяви, ніж розв'язування нестандартних задач. По-третє, виконання системи нестандартних завдань, якщо його добре організувати, сприяє вихованню учнів, особливо вихованню волі, наполегливості та інших корисних якостей, а в кінцевому результаті розвиває пізнавальні інтереси молодших школярів.

Література

1. Богданович М.В., Маланюк К.П. Творчі завдання з математики. – Тернопіль, 1995. – 80 с.
2. Гальперин П.Я., Данилова В.Л. Воспитание систематического мышления в процессе решения малых творческих задач// Вопросы психологии. – 1980. – №1. – С. 31-38.
3. Друзь Б.Г. Виховання пізнавальних інтересів молодших школярів у процесі навчання. – К.: Радянська школа, 1978. – 126 с.
4. Колягин Ю.М., Оганесян В.А. Учись решать задачи. – М.: Просвещение, 1980. – 96 с.
5. Корчевська О.П. Методи фронтальної роботи із завданнями підвищеної складності на уроках математики в початкових класах// Наукові записки Тернопільського державного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. – Серія: Педагогіка. – 2000. – №3. – С. 21-25.
6. Развитие познавательной активности и самостоятельности учащихся: Сб. тр. – Куйбышев, 1978. – 65 с.
7. Рубинштейн С.Л. Проблемы общей психологии. – М.: Педагогика, 1973. – 423 с.
8. Хабіб Р.А. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках математики. – К.: Радянська школа, 1985. – 153 с.

*Олена Родинюк
наук. керівник – доц. В.О Вихрущ*

ДИНАМІКА ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ УЧБОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Для того, щоб забезпечити успішний та ефективний навчальний процес, вчителю необхідно врахувати ряд факторів. Серед них важливе значення має визначення впливу мотивації учіння школярів на їх успішність, її динаміку на різних етапах навчання в школі, ролі оцінки-бала, а також тих видів робіт, які позитивно впливають на учбову діяльність учнів і навпаки – пригнічують їх пізнавальний інтерес.

Проблему мотивації досліджували Л.І.Божович, С.О.Мусатов, В.Чириков, безпосередньо у початкових класах – О.В.Скрипченко, М.В.Святогорова, І.В.Вочков [2;3;5;6]. Результати їх робіт показали, що мотиваційні складові учіння мають великий вплив на успішність школярів.

Наше дослідження було проведене на базі школи – дитсадка №35, м. Тернополя. Метою дослідження є вивчення динаміки формування мотивації учбової діяльності молодших